Het zwarte schaap van de familie

De vorige archiefsprokkel ging over Gerard van Suetendael, die in 1637 in Italië een 'staalfabriek' (eigenlijk een ijzersmelterij) begon. Drie jaar later stierf hij. Zijn echtgenote Catharina, die gescheiden van hem leefde, en zijn dochter Marie Sophie woonden in Luik. Zij voerden in Maastricht nog jarenlang processen om te voorkomen dat zij moesten opdraaien voor de schulden die Gerard gemaakt had.

We maken nu een sprong naar het jaar 1700, naar een proces dat zich oorspronkelijk afspeelde bij het Luiks Hooggerecht in Maastricht, later in hoger beroep bij de Luikse commissarissen-deciseurs. Het is het allereerste proces dat ik beschreef, alweer jaren geleden, en daarom heb ik het wat diepgaander bestudeerd. Zoals dikwijls het geval is, gaat het over een erfeniskwestie. Het vertelt ons wat er verder gebeurde met de nalatenschap van Gerard en Marie Sophie.

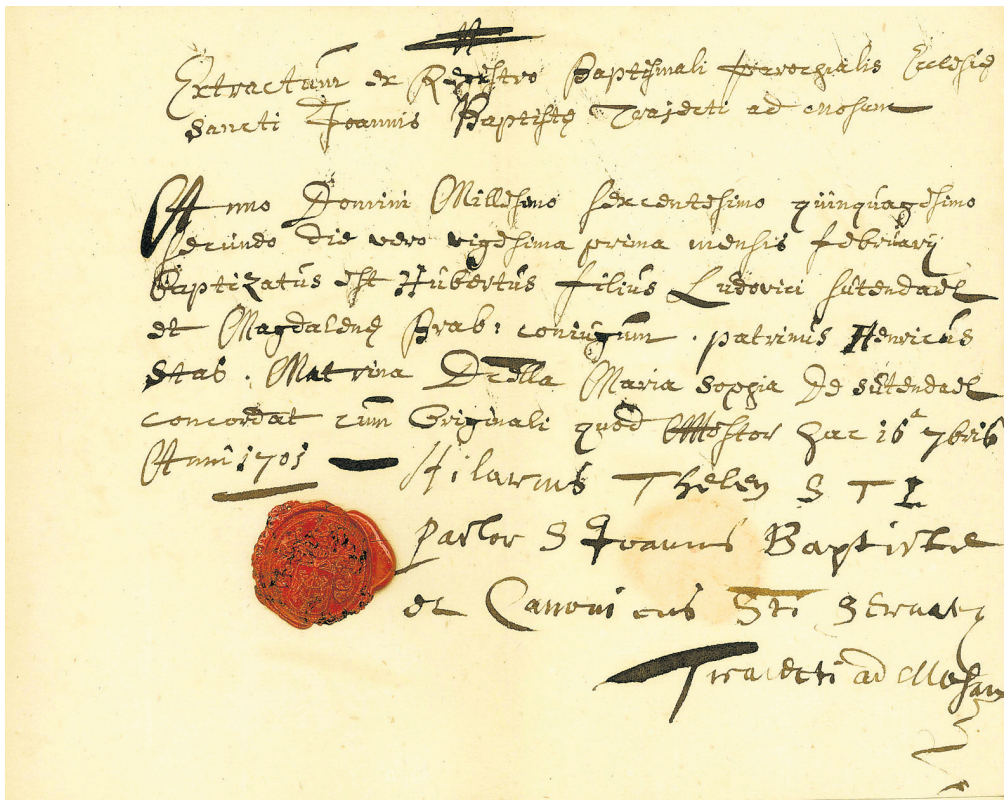
Het begint ermee dat een zekere Louis van Suetendael beslag laat leggen op een bedrag van tienduizend gulden. Het is een vordering op de stad Maastricht, waaruit een zekere advocaat Van Buel uit Luik nu de rente trekt. Dit bedrag is afkomstig uit de nalatenschap van bovengenoemde Marie Sophie, die dan al enkele jaren dood is.

Louis noemt zichzelf een arme, oude en 'kaduke' man. Hij is in Den Bosch geboren als zoon van de droogscheerder Gerard, die vanuit Maastricht daarheen was getrokken. Zelf heeft hij een zoon en twee dochters. Een dochter helpt hem bij zijn proces tegen Van Buel, omdat hij door zijn hoge ouderdom bepaalde zaken niet meer goed kan volgen.

Zijn grootvader, zo beweert Louis, was de Maastrichtse schepen, peymeester en burgemeester Hendrik van Suetendael. Zelf is hij de laatste telg uit het geslacht Van Suetendael, de enige die nog in leven is. Hij heeft dus zonder meer recht op die nalatenschap van de familie Van Suetendael en niet die mooie meneer Van Buel, die de hele erfenis "naar hem heeft geslagen". Daarbij kan hij zich nauwelijks voorstellen dat Marie Sophie, die hij zijn nicht noemt, niet aan hem gedacht zou hebben. Verder komt Louis nog met een aantal andere argumenten.

Toen deken Renerus Meijs in 1655 stierf, werd voor hem en voor enkele andere leden van de familie Meijs dit grafmonument in de Sint-Servaaskerk opgericht. Het waren neven van Gerard en Dionisius. Hun moeder heette Van Suetendael, vandaar de afbeelding van het wapen van deze familie rechtsboven. De schildering is een voorstelling van Jezus met Maria en Martha. Ook kanunnik Dionisius werd in 1636 in de Sint-Servaaskerk begraven.

De doop van Hubertus, zoon van Ludovicus (Louis) Sutendael en diens echtgenote Magdalena, Brabantse burgers van Maastricht, op 21 februari 1652. Peter is Henricus Stas en meter Maria Sophia de Sutendael. De pastoor van de Sint-Jansparochie maakte op 16 september 1701 dit uittreksel uit het doopregister, zodat het bij de rechtszaak als bewijsstuk kon dienen.

De hele kwestie blijkt namelijk terug te gaan op het testament van Dionisius van Suetendael uit 1636. Deze kanunnik van Sint Servaas is voor ons geen onbekende, want in de vorige sprokkel kwamen we hem al tegen als de broer van de ondernemer Gerard van Suetendael. In zijn testament had hij zijn broer Gerard tot zijn universele erfgenaam benoemd, maar had hieraan een voorwaarde verbonden, een maatregel om te voorkomen dat het familiebezit uit elkaar zou vallen. Gerard mocht niets van die goederen verkopen of aan anderen afstaan, maar moest alles aan zijn dochter doorgeven en zij op haar beurt weer aan haar kinderen. Mocht die tak van de familie uitsterven, dan gingen alle goederen die Dionisius via zijn vader had gekregen, naar de vijf verwanten van vaderskant. Een van die vaderlijke verwanten was Hendrik van Suetendael, degene die door Louis als zijn opa wordt aangeduid. Kortom: Marie Sophie had die goederen binnen de familie moeten houden.

Bovendien dacht Louis dat Marie Sophie niet eens over die eigendommen had mogen beschikken. Na de dood van kanunnik Dionisius waren diens goederen naar zijn broer Gerard gegaan, precies zoals dat in het testament bepaald was. Marie Sophie was als volgende aan de beurt geweest om de erfenis te krijgen. Maar volgens Louis was het allemaal anders gelopen. Zij was als zuster Maria Bernardina ingetreden bij het Sint-Walburgisklooster bij Luik en zou hiermee haar recht verspeeld hebben.

Uiteindelijk weet Van Buel al die argumenten van Louis te weerleggen. Ten eerste was Marie Sophie inderdaad in het klooster gegaan, maar na verloop van tijd ook weer uitgetreden. Ten tweede bleek de bewuste clausule in het testament van de kanunnik ongeldig, omdat hij zijn vaderlijke erfdeel al op een eerder tijdstip aan zijn broer Gerard en diens vrouw Catharina had vermaakt, namelijk op hun trouwdag. Het was een clausule in hun huwelijkse voorwaarden, waarin met geen woord gerept werd over het verder doorgeven van de intacte erfenis. Marie Sophie was dus gewoon de universele erfgenaam en kon, toen zij kinderloos stierf, met die goederen doen wat ze wilde.

Het hele gedoe eindigt ermee dat Louis van de Luikse schepenen van Maastricht geen gelijk krijgt. Dat is geen wonder want de feiten waar hij mee aankomt, rammelen aan alle kanten. Hij verwart de vader van Marie Sophie met zijn eigen vader, omdat ze allebei Gerard heetten. Ook zijn bewering dat zijn grootvader burgemeester Hendrik van Suetendael was, kan Louis niet hard maken. "Nou ja, of zijn grootvader nu Hendrik of Gerard heet", zegt hij, "daar moeten ze hem niet op vastpinnen. Hij is immers zo verkindst dat hij de precieze naam niet meer weet." "Zo zie je maar wat al die bewijzen van hem waard zijn", sneert Van Buel.

Ook in hoger beroep bij de Luikse commissarissen-deciseurs krijgt Louis geen gelijk, maar dan zijn we al bijna drie jaar verder. Toch zit hij er niet volledig naast. Hij komt met een briefje van Marie Sophie op de proppen, waarin zij hem inderdaad 'mon cousin' (mijn neef) noemt. Ook zijn bewering dat Marie Sophie zijn zoon ten doop heeft gehouden, is juist. Zo staat het inderdaad in het doopregister.

Tevens blijkt hij inwoner te zijn van het oudemannenhuis van de Twaalf Apostelen in de Bogaardenstraat. Een van de fondsen waar dit tehuis op dreef was afkomstig van het echtpaar Strouckens-Van Suetendael. Van de vier grote uitgavenposten, namelijk brood, vlees, bier en zakgeld, werden de laatste twee uit dit fonds betaald. Leden van de familie van Suetendael en aanverwanten beheerden dit geld niet alleen, maar plaatsten ook behoeftige familieleden als Louis in het tehuis.

We mogen concluderen dat Louis inderdaad een lid van de familie is, maar hij is óf het zwarte schaap óf van de arme tak. Hij beweert voortdurend dat hij dement is, maar toch slaagt hij erin de rechters bijna drie jaar aan de gang te houden met deze ingewikkelde en tegelijk hopeloze kwestie over een ongeldig testament van ruim zestig jaar eerder. Dit wordt mede mogelijk gemaakt doordat hij vanwege zijn armoede gratis mag procederen. Waarschijnlijk is hij lang niet zo kinds als hij zich voordoet en volgt hij een doelgerichte strategie om zijn verwantschap te kunnen uitbuiten: iedere keer een nieuw ballonnetje oplaten en dan kijken hoe lang het in de lucht blijft. Maar uiteindelijk blijkt het verspilde energie, niet alleen van hemzelf, maar van iedereen die bij de zaak betrokken is.

Rolf Hackeng

Bronnen: Processen Luikse commissarissen-deciseurs, archief Twaalf Apostelen. Met dank aan Max van Heijst (+) en Ger Coolen.

ARCHIEF

historisch centrum limburg

Archiefsprokkels

De vaste rubriek 'Archiefsprokkels' wordt verzorgd door medewerkers van het Historisch Centrum Limburg. Elke twee weken een hele pagina met een nieuw verhaal, opgediept uit de archieven van Maastricht.

Eerder verschenen sprokkels kunt u nog eens nalezen op www.rhcl.nl.

Historisch Centrum Limburg, Sint Pieterstraat 7, 6211 JM Maastricht, tel. 043 - 328 55 00, info@rhcl.nl